

INTRODUCCIÓ DE L'APRENTATGE COOPERATIU

L'aprenentatge entre iguals o cooperatiu consisteix en un conjunt de procediments d'ensenyament-aprenentatge que parteixen de l'organització de la classe en petits grups mixtos i heterogenis on els alumnes treballen conjuntament de manera coordinada per resoldre tasques acadèmiques i aprofundir en el seu propi aprenentatge.

SESSIONS

A L'EQUIP DOCENT

- La metodologia de l'aprenentatge entre iguals.
- Ingredients bàsics per als GAC.
- Activitats cooperatives i organització bàsica dels equips cooperatius.

ALS GRUPS-CLASSE

Primera sessió: Motivació i activitats de sensibilització.

Segona sessió: Dinàmiques d'organització i gestió

Tercera sessió: Organització d'Equips Base d'Aprenentatge

SESSIONS DE TUTORIA

OBJECTIUS GENERALS

- Mostrar als alumnes la importància de saber treballar en equip
- Desvetllar l'interès dels alumnes per treballar en equip
- Ensenyar als alumnes en què consisteix el treball en equips cooperatius i com es pot millorar.
- Oferir als alumnes una experiència positiva de treball en equip cooperatiu
- Constituir els “equips base d'aprenentatge” de forma permanent.
- Donar les eines necessàries per organitzar els equips i el seu treball.
- Practicar l'aprenentatge cooperatiu.
- Constituir els “equips base d'aprenentatge”, que tinguessin un caràcter permanent.
- Donar les eines necessàries per organitzar els equips i el seu treball.
- Constituir els “equips base d'aprenentatge” de forma permanent.
- Donar les eines necessàries per organitzar els equips i el seu treball.
- Practicar l'aprenentatge cooperatiu.

SESSIÓ 1		INTRODUCCIÓ
OBJECTIUS		MATERIALS
➤ Iniciar el programa. ➤ Motivar l'alumnat per al treball cooperatiu ➤ Fer una valoració de les experiències anteriors de treball en equip.		• Full “Motivació inicial” per al tutor/a
ACTIVITATS		
L'activitat consisteix en l'aplicació de la dinàmica de grups coneguda amb el nom de “Tècnica de les Dues Columnes”. El procés a seguir és el següent: • Es tracta de sospesar, tot fent memòria de l'experiència anterior dels alumnes en fer treballs en equip (sigui en el propi institut, en cursos anteriors, sigui en el col·legi de primària), els aspectes positius o records agradables que tenen dels treballs en equip, en contraposició als aspectes menys agradables o aspectes negatius. • En divideix la pissarra en dues parts, amb una ratlla vertical. En una part s'hi escriurà “Aspectes positius, records agradables” i en l'altra, “Aspectes negatius, records desagradables”: • Es demana a tots els participants que col·laborin tot pensant i escrivint en un full, durant cinc o deu minuts, els aspectes positius o els records agradables –i, al revés, els records desagradables o aspectes negatius- que els ha quedat de les seves experiències anteriors de treballs en equip, a l'escola o a l'institut. • Després, els van dient en veu alta, un aspecte positiu o negatiu cada u, mentre un company o el professor o la professora que dirigeix l'activitat els va anotant a la pissarra, a la columna corresponent. Es fan les voltes necessàries, fins que tothom haurà dit tots els aspectes, positius o negatius, que havia anotat. Si una idea ja ha estat dita per un company, no cal repetir-la. • Finalment es demana al grup que analitzi el que s'ha escrit a cada columna a l'entorn de la qüestió “Treballs en equip: Sí o no?”. A partir d'aquí es pot fer veure als participants quins aspectes predominen més, els positius o els negatius, tenint en compte que no es tracta d'una simple qüestió de quantitat, sinó de qualitat: un aspecte positiu pot tenir molt més pes específic que varis aspectes negatius. En tot cas, es tracta d'explicar als alumnes que volem tenir experiències positives de treball en equip, perquè –tal com veurem en altres activitats- el treball en equip és més productiu o efectiu que el treball individual, sempre i quan s'organitzi bé i s'evitin tots aquells aspectes que han fet que no en tinguin un record prou agradable.		
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
1 hora		

SESSIÓ 2		QUESTIONARI
OBJECTIUS		MATERIALS
☛ Ajudar els participants a reflexionar sobre el fet que hi ha habilitats personals que són més útils que altres a l'hora de treballar en equip, que hi ha actituds que faciliten el treball en equip i altres que no el faciliten.		• Fitxa: "Qüestionari d'habilitats per treballar en equip"
ACTIVITATS		
Cada participant respon el "Qüestionari d'habilitats per treballar en equip" i comenta el resultat amb alguns companys, agrupats en equips de quatre o cinc membres. Es tracta d'un qüestionari sense valor científic i s'ha de prendre més aviat com un joc. Més que el resultat en si, importa que els participants, dins de cada equip, un cop hagin posat en comú el resultat del qüestionari, intentin esbrinar les habilitats o les actituds que hi ha darrera les respostes "B" –les més favorables per al treball en equip- i darrera de les respostes "A" i "C" –les menys favorables. Al final han d'anar omplint una taula amb tres columnes: A. Actituds i habilitats que cal millorar per treballar en equip B. Actituds i habilitats molt favorables per treballar en equip C. Actituds i habilitats que cal canviar per poder treballar en equip		
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
1 hora		

SESSIÓ 3		L'EQUIP D'EN MANEL	
OBJECTIUS		MATERIALS	
➡ Descobrir que el treball en grup genera més idees que el treball individual		• Fitxa: “L’equip d’en Manel”	
ACTIVITATS			
1. Lectura del cas “L’equip d’en Manel” En Manel està tip de fer treballs en grup. Diu que ell treballa millor tot sol. Quan treballa en equip considera que perd molt de temps. A més no està gens content amb el seu equip. La Rosa no fa res i s’aprofita del treball dels altres. En Joan parla molt, no respecta el torn de paraula i no escolta als altres. En Ramon intenta imposar les seves idees i sempre s’ha de fer el que ell diu. La Maria, en canvi, no diu mai res, es passa tota l’estona escoltant a la resta de l’equip i si no se li demana no participa. En definitiva, en Manel ha decidit fer d’ara endavant els treballs de la classe tot sol.		2. Comentari Després que cadascú ha llegit el cas, es pot mantenir una conversa tot el grup classe, explicant si s’ha trobat amb algun cas semblant, sobre la seva experiència anterior a l’hora de fer algun treball en equip, a l’institut o al col·legi de primària, si han conegut casos semblants als d’en Joan, la Rosa, la Maria o en Manel, etc. El professor o la professora que dinamitza l’activitat pot acabar aquest intercanvi d’impressions amb aquest comentari: “Segurament el problema d’aquest equip és que no saben treballar en grup, de forma cooperativa, o, simplement, que l’equip no ha sabut organitzar-se a l’hora de treballar. Per això en Manel no està satisfet. En canvi, si el grup està ben organitzat es poden assolir molts avantatges. Amb el que farem ara intentarem descobrir els avantatges del treball en equip”.	
3. Exercicis sobre el cas de l’equip d’en Manel: 3.1. Els alumnes, individualment, han d’escriure en l’apartat A de la plantilla els avantatges que ells consideren que –a pesar del que diu en Manel- té el treball en equip: les raons a favor del treball en equip. 3.2. Tot seguit els alumnes es reuneixen en equips 4 o 5 i posen en comú les respostes personals que han escrit en l’apartat A. En una primera volta, cada alumne va dient un avantatge –només un- i un membre de l’equip (que fa de secretari) les va anotant en un full a part. Es donen tantes voltes com faci falta fins que tots els membres de l’equip han pogut dir els avantatges que havien escrit inicialment en l’apartat A de la seva plantilla. Si un avantatge que havia anotat algú ja l’ha dit un altre company, evidentment no s’anota en aquest full, en el qual queden recollits tots els avantatges que han aportat entre tots els membres de l’equip. Després cada alumne escriu, en l’apartat B de la plantilla, els avantatges nous que ell no havia escrit abans en l’apartat A de la seva plantilla. 3.3. Finalment, els equips de tota la classe posen en comú les respostes de cada equip. El que ha fet de secretari de cada equip, en una primera volta, diu un dels avantatges –només			

SESSIÓ 3

L'EQUIP D'EN MANEL

un- que ha anotat el seu equip, i es donen tantes voltes com faci falta fins que hagin sortit totes les raons a favor del treball en equip. Un altre alumne fa de “secretari general” i va anotant a la pissarra les raons que han trobat entre tots els equips. En acabat, cada alumne anota en l'apartat C de la seva plantilla, els avantatges de la llista general que ell no havia escrit en els apartats A i B.

4. Conclusions

El professor o la professora que dirigeix l'activitat demana que aixequin la mà tots els alumnes o les alumnes que han escrit algun avantatge en els apartats B i/o C de la seva plantilla. Díficilment hi haurà algú que en l'apartat A de la seva plantilla ja hi hagi anotat tots els avantatges de la llista final. Si és així, senyal que han après alguna cosa dels companys del seu equip o dels altres equips, ja que entre tots han descobert més avantatges dels que haurien trobat només ells tot sols.

Aquest és un dels grans avantatges del treball en equip (que potser no havia sortit en la llista general...): Que genera més idees que el treball individual.

TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
1 hora		

SESSIÓ 4		JOC DE LA NASA	
OBJECTIUS		MATERIALS	
➤ Descobrir que les decisions preses en equip són més encertades que les decisions preses de forma individual, i que el treball en equip, en general, és més eficaç que el treball individual. ➤ Reflexionar sobre el treball en equip.		• Fitxa: “El joc de la Nasa” • Full: “Joc de la Nasa” per al tutor/a.	
ACTIVITATS			
1. Es passa la fitxa del Joc de la Nasa als alumnes i es deixa temps perquè llegeixin les instruccions i facin les preguntes que creguin convenientes.	2. Omplen la columna 1, amb la preclassificació individual, i se’ls demana que no comentin el resultat amb els seus companys.	3. Quan ja estan tots d’omplir la columna 1, es reuneixen en equips de 4 o 5 membres i se’ls dóna les instruccions següents:	
«Ara heu d’omplir la columna 3 amb la classificació que hagi decidit cada equip, però tenint en compte les següents consideracions: Es tracta d’un exercici de presa de decisions en grup, per arribar a acords com més pròxims millor a la realitat. Cada equip ha d’arribar a acords per unanimitat. Això vol dir que la decisió final sobre el lloc que doneu a cada objecte, de l’1 al 15, l’heu de prendre de comú acord, tot i que la unanimitat és difícil d’aconseguir i és possible que el que acabeu decidint no satisfaci a tothom per igual. <i>Advertiments:</i> • No vulgueu imposar la teva decisió personal als altres. Argumenteu tant com pugueu la vostra opinió. • Eviteu transigir només per posar-vos d’acord més aviat o per evitar conflictes. • Eviteu solucionar els possibles conflictes, quan no us poseu d’acord, tot acudint a l’elecció per majoria, o calculant les mitjanes de la puntuació que dóna cada u a cada objecte, o establint pactes... • Considereu les opinions discrepants més aviat com una contribució profitosa en lloc de veure-les com una pertorbació. • Dediqueu el temps que faci falta per arribar a prendre les decisions de forma col·lectiva.»			
4. Es deixa el temps suficient perquè cada equip completi la seva classificació a la columna 3.	5. A continuació, cada alumne, altra vegada de forma individual, omple la columna 5 amb la postclassificació que dóna ell personalment després d’haver fet la discussió en equip.	6. Finalment, el qui dirigeix l’activitat els dicta la classificació que van donar un equip de tècnics de la NASA i la copien a les columnes restants (les columnes 2, 4 i 6). És aquesta: 15-4-6-8-13-11-12-1-3-9-14-2-10-7-5.	

SESSIÓ 4		JOC DE LA NASA
7. El pas següent consisteix en què cada alumne calculi les desviacions entre les respectives classificacions que han fet ells (individualment i en equip) i la de la NASA. És a dir, la desviació, respectivament, entre la columna 1 i 2, 3 i 4 i 5 i 6. Per calcular aquestes desviacions, la puntuació que s'ha assignat a cada objecte es resta de la puntuació dels tècnics de la NASA, sense tenir en compte el signe positiu o negatiu (és a dir, la diferència s'anota en xifres absolutes). El resultat de la desviació entre la columna 1 i 2 s'anota en la columna DIFERÈNCIA "A"; el de la desviació entre la columna 3 i 4, en la columna DIFERÈNCIA "B"; i el de la que hi ha entre la 5 i la 6, en la columna DIFERÈNCIA "C".		
8. Finalment, es calcula el total de les diferències "A", "B" i "C" i el resultat s'anota, respectivament, en el TOTAL "A", "B" i "C".		9. Es contrasten els resultats dels diferents totals i s'interpreten d'acord amb les normes d'interpretació.
10. Els alumnes omplen l'apartat de les conclusions, tenint en compte els comentaris que s'han fet en cada equip i amb tot el grup.	11. Cada equip fa l'autoavaluació del seu equip, responent el qüestionari.	12. La sessió s'acaba fent una posada en comú amb tot el grup classe per ressaltar els aspectes més significatius de l'experiència.
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
1 hora		

SESSIÓ 5		ORGANITZACIÓ I TREBALL	
OBJECTIUS		MATERIALS	
➤ Descobrir que si els equips s'organitzen internament funcionen millor. ➤ Practicar les funcions de diferents rols que poden fer els membres d'un equip en una situació real de treball en grup. ➤ Determinar les funcions bàsiques que han de dur a terme els membres d'un equip perquè aquest funcioni cada vegada millor.		• Fitxa: Organització bàsica d'un equip cooperatiu (professor/a) • Fitxa: Càrrecs en un equip (1 fot. per equip) • Fitxa: Actituds en el treball d'equip, respostes i full d'observació.	
ACTIVITATS			
La classe es divideix en equips de quatre o cinc alumnes. A cada equip se li donen quatre o cinc paperetes (segons que l'equip sigui de 4 o de 5 membres), en les quals hi ha escrit els rols o càrrecs, i les funcions que cada càrrec ha de fer durant el treball en equip.		Aquestes paperetes es dobleguen, de manera que no es vegi què hi ha escrit, i cada membre de l'equip n'agafa una i ha d'exercir –en el treball en equip que faran a continuació– les funcions que es senyalen en la papereta que li ha tocat. Els altres membres saben el rol que ha de fer cadascú –perquè aquest els ho comunica– però no les funcions que ha de dur a terme. L'únic que sap les funcions de cada càrrec és l'observador, o els observadors (si n'hi ha dos en un mateix equip), perquè les té anotades en el “full d'observació”.	
		Es deixa una mica de temps perquè cadascú llegeixi bé les funcions que ha de fer en el treball en equip, segons el rol que li ha tocat, i si té algun dubte el pugui comentar amb el professor o la professora que dirigeix l'activitat.	

SESSIÓ 5	ORGANITZACIÓ I TREBALL	
El professor o la professora dóna als coordinadors de cada equip la Fitxa “Actituds en el treball en grup”, on s’explica el treball que han de fer. Cada equip es posa a fer el treball. Un cop acabada la feina, i, en tot cas, quan s’acabi el temps previst per fer-la, el qui dinamitzi l’activitat dóna a cada coordinador un full amb les respostes correctes per comprovar les que han encertat. Tot seguit cada equip de treball ha de parlar sobre com els ha anat, de les funcions que havia d’exercir cadascú, de les dificultats amb què s’han trobat, dels problemes que hagin pogut sorgir, etc.	L’observador (o observadors) de l’equip exposa la freqüència amb què cada membre ha exercit cada una de les funcions pròpies del seu rol. Finalment, l’equip ha de valorar fins a quin punt el fet que s’hagin exercit o no les funcions de cada rol, o les moltes o poques vegades que s’hagin exercit les diferents funcions, ha facilitat o dificultat el treball en equip.	La conclusió a la que han de poder arribar els equips ha de ser més o menys alguna d’aquestes: • El nostre equip ha funcionat molt bé (al marge del resultat obtingut en el treball en equip, de les respostes correctes) perquè cadascú ha dut a terme les seves funcions... • El nostre equip hauria funcionat millor si el que feia de... hagués fet millor o més vegades la funció de...
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS

SESSIÓ 6		EQUIPS D'AJUDA
OBJECTIUS		MATERIALS
➤ Iniciar l'experiència dels equips d'ajuda. ➤ Comprendre i discutir el concepte de treball cooperatiu. ➤ Fixar els caps d'equip i el rol que tindran dintre del grup.		•
ACTIVITATS		
Explicació per part del tutor de què són i per a què serveixen els equips d'ajuda.	Discutir entre tots el paper i funcions del cap d'equip i pensar quin tipus de persona és el més adequat per tenir aquest paper dintre un grup.	Presentació als alumnes de la nostra proposta d'equips d'ajuda (components de cada grup).
Elecció d'entre els membres de cada equip d'un cap que s'acosti al perfil abans debatut.		
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
		- Procurar que el nivell de debat en els grups sigui intens però breu - Mentre cada grup discuteix val la pena anar escoltant els comentaris i anotar les actituds que veiem per comentar-les després en el debat. - Aneu recordant quin és el perfil de cap de grup i "guieu" als alumnes en l'elecció del millor cap.

SESSIÓ 7		ELS CONTRACTES
OBJECTIUS		MATERIALS
• Clarificar el objectius que es proposa cadascun dels membres dels equips d'ajuda. • Omplir un CONTRACTE DE TREBALL que ajudi a consignar aquests objectius per poder-lo revisar a finals del 2on. trimestre. • Resoldre els dubtes i conflictes que hagin pogut sorgir en aquestes setmanes de funcionament dels grups d'ajuda.		• Contracte de Cap d'Equip • Contracte de Treball (pels alumnes que no són caps)
ACTIVITATS		
Es reuneix als caps d'equip i se'ls entrega el seu full de Contracte de Cap d'Equip perquè l'omplin. Els recordarem que els objectius que es marquin han de ser molt concrets: vigilar les agendes abans de marxar, controlar els deures al matí, ajudar a fer deures a qui ho demani.... Màxim 3 objectius per cada un. Mentre els caps d'equip treballen aprofitarem per parlar i debatre amb la resta d'alumnes els dubtes i conflictes que hagin pogut sorgir en el funcionament dels equips d'ajuda.	Cada cap d'equip llegeix i comenta als del seu grup el que s'ha proposat i els motius . Els membres tutoritzats de cada grup omplen el seu Contracte de Treball mentre el professor pot parlar apart amb els Caps d'Equip i solucionar els dubtes o problemes que els inquietin.	Cada equip es reuneix perquè cada membre pugui llegir i comentar a la resta a què es compromet i quina ajuda demana. El tutor recull tots els contractes i els guarda per poder-los revisar a finals del 2on. trimestre.
TEMPORITZACIÓ	AVALUACIÓ	OBSERVACIONS
		Ajudeu a reflexionar abans d'escriure els objectius que es proposen. L'escriure ha de ser en darrer terme, l'important serà la reflexió que hagin fet sobre quina és la seva tasca i què s'espera de cadascú.